

Strange Jest

I

‘And this,’ said Jane Helier, completing her introductions, ‘is Miss Marple!’

Being an actress, she was able to make her point. It was clearly the climax, the triumphant finale! Her tone was equally compounded of reverent awe and triumph.

The odd part of it was that the object thus proudly proclaimed was merely a gentle, fussy-looking, elderly spinster. In the eyes of the two young people who had just, by Jane’s good offices, made her acquaintance, there showed incredulity and a tinge of dismay. They were nice-looking people; the girl, Charmian Stroud, slim and dark – the man, Edward Rossiter, a fair-haired, amiable young giant.

Charmian said a little breathlessly. ‘Oh! We’re awfully pleased to meet you.’ But there was doubt in her eyes. She flung a quick, questioning glance at Jane Helier.

Podivný šprým

I

„A toto,“ uzavřela Jane Helierová svoji úvodní řeč, „je slečna Marplová!“

Jakožto herečka uměla Jane své promluvy řádně vypointovat. Tohle byl zjevně dramatický vrchol, triumfální finále. V jejím tónu se mísila obdivná úcta s vítězoslavnou radostí.

Zvláštnost spočívala v tom, že předmětem tohoto hrdého uvedení byla pouhopouhá jedna krotká, od pohledu evidentně puntičkářská a nikoli už nejmladší stará panna. V očích těch dvou mladých, kteří se díky Jane se slečnou Marplovou právě seznámili, se zračila nedůvěřivost se stopou úžasu a zklamání. Vypadali příjemně, děvče, Charmian Stroudová, štíhlé a snědé, a muž, Edward Rossiter, přívětivý mladý světlomaslý obr.

Charmian řekla s překvapením v hlase: „Ó, ohromně nás těší, že vás poznáváme,“ ale v jejím pohledu byly patrné pochyby. Krátce a tázavě se zadívala na Jane Helierovou.

‘Darling,’ said Jane, answering the glance, ‘she’s absolutely *marvellous*. Leave it all to her. I told you I’d get her here and I have.’ She added to Miss Marple, ‘*You’ll* fix it for them, I know. It will be easy for *you*.’

Miss Marple turned her placid, china-blue eyes towards Mr Rossiter. ‘Won’t you tell me,’ she said, ‘what all this is about?’

‘Jane’s a friend of ours,’ Charmian broke in impatiently. ‘Edward and I are in rather a fix. Jane said if we would come to her party, she’d introduce us to someone who was – who would – who could –’

Edward came to the rescue. ‘Jane tells us you’re the last word in sleuths, Miss Marple!’

The old lady’s eyes twinkled, but she protested modestly. ‘Oh, no, no! Nothing of the kind. It’s just that living in a village as I do, one gets to know so much about human nature. But really you have made me quite curious. Do tell me your problem.’

‘I’m afraid it’s terribly hackneyed – just buried treasure,’ said Edward.

‘Indeed? But that sounds most exciting!’

‘I know. Like *Treasure Island*. But our problem lacks the usual romantic touches. No point on

„Drahoušku,“ řekla Jane, odpovídajíc na ten nevyřčený dotaz, „je naprosto *úžasná*. Nech to zcela na ní. Slíbila jsem, že ji sem dostanu, a taky jsem ji sem dostala.“ Ke slečně Marplové pak dodala: „Vy jim to vyřešíte, to jsem si jistá. Pro *vás* to bude snadné.“

Slečna Marplová stočila své mírumilovné, porcelánově modré oči směrem k panu Rossiterovi. „Řekl byste mi, o co tady jde?“

„Jane je naše přítelkyně,“ přerušila je Charmian netrpělivě. „My dva s Edwardem jsme tak trochu v pěkné kaši. Jane říkala, že když k ní přijdeme na večírek, představí nás někomu, kdo je – kdo by – kdo bude schopen –“

Edward se ji pokusil zachránit: „Jane nám říkala, že jste největší kapacitou mezi soukromými očky, slečno Marplová!“

Staré dámě zazářila očka, ale skromně oponovala. „Ale kdepak! Nic takového. To jen když člověk žije na venkově jako já, dozví se toho spoustu o lidské povaze. Ale vzbudili jste ve mně zvědavost. Povězte mi o té vaší nesnází.“

„Bohužel je taková fádni – jde jen o zakopaný poklad,“ řekl Edward.

„Skutečně? Ale to se zdá být navýsost vzrušující!“

„Já vím. Jako *Ostrov pokladů*. Jenže naše nesnáz postrádá obvyklé romantické prvky. Žádný bod

a chart indicated by a skull and crossbones, no directions like “four paces to the left, west by north”. It’s horribly prosaic – just where we ought to dig.’

‘Have you tried at all?’

‘I should say we’d dug about two solid square acres! The whole place is ready to be turned into a market garden. We’re just discussing whether to grow vegetable marrows or potatoes.’

Charmian said rather abruptly, ‘May we really tell you all about it?’

‘But, of course, my dear.’

‘Then let’s find a peaceful spot. Come on, Edward.’

She led the way out of the overcrowded and smoke-laden room, and they went up the stairs, to a small sitting-room on the second floor.

When they were seated, Charmian began abruptly. ‘Well, here goes! The story starts with Uncle Mathew, uncle – or rather, great-great-uncle – to both of us. He was incredibly ancient. Edward and I were his only relations. He was fond of us and always declared that when he died he would leave his money between us. Well, he died last March and left everything he had to be divided equally between Edward and myself. What I’ve just said sounds rather callous – I don’t mean that it was right that he died – actually we were very fond of him. But he’d been ill for some time.

na nákresu označený lebkou a zkříženými hnáty, žádné popisy cesty typu: ‚Čtyři kroky vlevo severozápadně.‘ Je to příšerně prozaické – jde jen o to, kde máme kopat.“

„Už jste to zkoušeli?“

„Řekl bych, že už jsme rozkopali asi tak celé dva akry! Celý pozemek může ihned začít sloužit jako zahrada na výnos. Jen se rozhodujeme, jestli ji raději osadit dýněmi nebo bramborami.“

Charmian se vmísila poněkud úsečně: „Můžeme vám o tom skutečně říct vše?“

„Ale samozřejmě, drahoušku.“

„Tak se přesuňme někam, kde je klid. Pojdme, Edwarde.“

Vedla je ven z přeplněné a zakouřené místnosti nahoru po schodech do malého obývacího pokojíku v patře.

Když se usadili, Charmian se bez otálení dala do vyprávění. „Tak tedy. Příběh začíná u strýce Mathewa, strýce – nebo přesněji praprastrýce – nás obou. Byl neuvěřitelně staříčkový. Edward a já jsme jeho jedinými žijícími příbuznými. Měl nás rád a vždycky prohlašoval, že až zemře, všechny jeho peníze připadnou nám. No, loni v březnu zemřel a všechno, co měl, nechal rovným dílem rozdělit mezi mne a Edwarda. Jak to takhle říkám, zní to bezcitně – nechci, aby to vypadalo, jako že jsme rádi, že zemřel – my ho měli moc rádi. Ale už nějakou dobu byl nemocný.“

‘The point is that the “everything” he left turned out to be practically nothing at all. And that, frankly, was a bit of a blow to us both, wasn’t it, Edward?’

The amiable Edward agreed. ‘You see,’ he said, ‘we’d counted on it a bit. I mean, when you know a good bit of money is coming to you, you don’t – well – buckle down and try to make it yourself. I’m in the army – not got anything to speak of outside my pay – and Charmian herself hasn’t got a bean. She works as a stage manager in a repertory theatre – quite interesting, and she enjoys it – but no money in it. We’d counted on getting married, but weren’t worried about the money side of it because we both knew we’d be jolly well off some day.’

‘And now, you see, we’re not!’ said Charmian. ‘What’s more, Ansteys – that’s the family place, and Edward and I both love it – will probably have to be sold. And Edward and I feel we just can’t bear that! But if we don’t find Uncle Mathew’s money, we shall have to sell.’

Edward said, ‘You know, Charmian, we still haven’t come to the vital point.’

‘Well, you talk, then.’

Edward turned to Miss Marple. ‘It’s like this, you see. As Uncle Mathew grew older, he got more and more suspicious. He didn’t trust anybody.’

Potíž je v tom, že se ukázalo, že to ‚všechno‘, co nám odkázal, není vlastně vůbec nic. A to je pro nás oba, po pravdě řečeno, trochu rána, že, Edwarde?“

Edward to odsouhlasil. „Víte,“ řekl, „tak trochu jsme s tím počítali. Chci říct, když člověk ví, že mu má připadnout značná částka, tak – inu, neusiluje, aby ji sám vydělal. Jsem v armádě – nic kromě platu v podstatě nemám, a tady Charmian nemá ani vindru. Pracuje jako inspicientka v oblastním divadle – práce je to velmi zajímavá a baví ji, ale vydělat se tím moc nedá. Počítali jsme s tím, že se vdáme a oženíme, ale s finanční stránkou jsme si starost nedělali, protože jsme věděli, že si jednoho dne přijdeme na pěkné peníze.“

„A teď, víte, se to nestalo,“ pronesla Charmian. „A navíc, Ansteys – to je rodinná usedlost, kterou jak Edward, tak já zbožňujeme – bude zřejmě muset být prodána. A my s Edwardem to zkrátka nemůžeme přenést přes srdce. Jenže pokud nenajdeme strýčkovy peníze, budeme ji muset prodat.“

Edward dodal: „Ovšem, Charmian, ještě jsme nedošli k tomu nejdůležitějšímu.“

„Tak to řekni ty.“

Edward se otočil k slečně Marplové. „Víte, jde o tohle: Jak strýček Mathew stárnul, ztrácel důvěru. Nikomu nevěřil.“

‘Very wise of him,’ said Miss Marple. ‘The depravity of human nature is unbelievable.’

‘Well, you may be right. Anyway, Uncle Mathew thought so. He had a friend who lost his money in a bank, and another friend who was ruined by an absconding solicitor, and he lost some money himself in a fraudulent company. He got so that he used to hold forth at great length that the only safe and sane thing to do was to convert your money into solid bullion and bury it.’

‘Ah,’ said Miss Marple. ‘I begin to see.’

‘Yes. Friends argued with him, pointed out that he’d get no interest that way, but he held that that didn’t really matter. The bulk of your money, he said, should be “kept in a box under the bed or buried in the garden”. Those were his words.’

Charmian went on. ‘And when he died, he left hardly anything at all in securities, though he was very rich. So we think that that’s what he must have done.’

Edward explained. ‘We found that he had sold securities and drawn out large sums of money from time to time, and nobody knows what he did with them. But it seems probable that he lived up to his principles, and that he did buy gold and bury it.’

„To bylo od něj velmi moudré,“ odušila slečna Marplová. „Lidé jsou zkažení až k nevíře.“

„Snad máte pravdu. Každopádně strýček Mathew si to myslel. Jeden jeho přítel přišel o peníze v bance, jiného přivedl na mizinu právní zástupce, sám právu úspěšně unikající, a i strýček sám přišel o část jmění při podvodu, který se stal ve firmě. Došlo to až tak daleko, že zdlouhavě přednášival o tom, jak je jedinou rozumnou a bezpečnou cestou přeměnit peníze na pruty zlata a ty potom zakopat.“

„Á,“ kývla slečna Marplová, „už začínám chápat.“

„Ano. Přátelé mu to vymlouvali, zdůrazňovali, že takhle nebude mít žádný úrok, ale on si vedl svou, prý na tom nezáleží. Většina majetku se má schraňovat v krabici pod postelí nebo být zakopána na zahradě,“ říkával doslovně.“

Charmian pokračovala: „A když zemřel, neměl prakticky žádné úspory v cenných papírech, ačkoli byl skutečně bohatý. Proto se domníváme, že určitě něco takového, co hlásal, se svými penězi provedl.“

Edward doplnil: „Zjistili jsme, že cenné papíry prodal a čas od času vyzvedl veliké peníze, a nikdo neví, co s nimi dělal. Pravděpodobně jednal podle svého přesvědčení a skutečně nakoupil zlato a zakopal ho.“

‘He didn’t say anything before he died? Leave any paper? No letter?’

‘That’s the maddening part of it. He didn’t. He’d been unconscious for some days, but he rallied before he died. He looked at us both and chuckled – a faint, weak little chuckle. He said, “*You’ll* be all right, my pretty pair of doves.” And then he tapped his eye – his right eye – and winked at us. And then – he died. Poor old Uncle Mathew.’

‘He tapped his eye,’ said Miss Marple thoughtfully.

Edward said eagerly. ‘Does that convey anything to you? It made me think of an Arsene Lupin story where there was something hidden in a man’s glass eye. But Uncle Mathew didn’t have a glass eye.’

Miss Marple shook her head. ‘No – I can’t think of anything at the moment.’

Charmian said disappointedly, ‘Jane told us you’d say *at once* where to dig!’

Miss Marple smiled. ‘I’m not quite a conjurer, you know. I didn’t know your uncle, or what sort of man he was, and I don’t know the house or the grounds.’

Charmian said, ‘If you did know them?’

‘Well, it must be quite simple, really, mustn’t it?’ said Miss Murple.

„Nezmínil se o tom, než zemřel? Nenašel se nějaký vzkaz, dopis?“

„To je na tom právě k zbláznění. Nenašel. Několik dní před smrtí byl v bezvědomí, ale než zemřel, probral se. Podíval se na nás a dobrácky se uchichtl – takové sotva zřetelné, lehounké uchichtnutí to bylo, a řekl: ‚*Vám* se povede, vy moje sladké hrdličky.‘ Potom si poklepal na oko – na pravé oko – a mrknul na nás. Pak – zemřel. Chudák strýček Mathew.“

„Poklepal si na oko,“ řekla zamyšleně slečna Marplová.

Edward se dychtivě otázal: „Vyvozujete z toho něco? Mně to připomnělo příběh Arsena Lupina, ve kterém bylo cosi ukryto ve skleněném oku jednoho muže. Ale strýček Mathew neměl skleněné oko.“

Slečna Marplová zavrtěla hlavou. „Ne – teď mě nic nenapadá.“

Charmian zklamaně prohlásila: „Jane nám řekla, že nám *okamžitě* povíte, kde máme kopat.“

Slečna Marplová se usmála. „Kouzelník tak úplně nejsem, víte? Vašeho strýčka jsem neznala, nevím, co byl za člověka, a neznám ani ten dům a vaši usedlost.“

„A kdybyste je znala?“ chtěla vědět Charmian.

„Inu, v podstatě to musí být dosti jednoduché, že?“ řekla slečna Marplová.

‘Simple!’ said Charmian. ‘You come down to Ansteys and see if it’s simple!’

It is possible that she did not mean the invitation to be taken seriously, but Miss Marple said briskly, ‘Well, really, my dear, that’s very kind of you. I’ve always wanted to have the chance of looking for buried treasure. And,’ she added, looking at them with a beaming, late-Victorian smile, ‘with a love interest, too!’

„Jednoduché!“ vyhrkla Charmian. „Tak přijedte do Ansteys a přesvědčte se, jak jednoduché to je!“

To pozvání možná nebylo myšleno vážně, ale slečna Marplová hbitě opáčila: „Ale jistě, drahoušku, to je od vás velmi milé. Vždycky jsem toužila hledat zakopaný poklad, a –“ počastovala je širokým, pozdně viktoriánským úsměvem, „navíc ještě v případě s milostnou zápletkou!“